

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

4. september 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer – direktiv 72/166/EØF – artikel 3, stk. 1 – andet direktiv 84/5/EØF – artikel 1, stk. 4 – forpligtelse til at indgå en forsikringsaftale – køretøj parkeret på privat grund – erstatningsorganets ret til regres over for ejeren af det ikke-forsikrede køretøj«

I sag C-80/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Supremo Tribunal de Justiça (øverste domstol, Portugal) ved afgørelse af 7. februar 2017, indgået til Domstolen den 14. februar 2017, i sagen

Fundo de Garantia Automóvel

mod

Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana,

Cristiana Micaela Caetano Juliana,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, afdelingsformændene M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz og J. Malenovský samt dommerne E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (refererende dommer), M. Berger, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. Vilaras og E. Regan,

generaladvokat: M. Bobek,

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 30. januar 2018,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes, M. Figueiredo og T. Larsen, som befuldmægtigede,
- den tyske regering ved T. Henze og M. Hellmann, som befuldmægtigede,
- Irland ved M. Browne, G. Hodge, E. Creedon og A. Joyce, som befuldmægtigede, bistået af G. Gilmore, BL,

* Processprog: portugisisk.

- den spanske regering ved V. Ester Casas, som befuldmægtiget,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Garofoli,
- den lettiske regering ved I. Kucina og G. Bambāne, som befuldmægtigede,
- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Brandon, C. Brodie, R. Fadoju, G. Brown og J. Kraehling, som befuldmægtigede, bistået af barrister A. Bates,
- Europa-Kommissionen ved K.-P. Wojcik og B. Rechenha, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 26. april 2018, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EFT 1972 II, s. 345), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 (EUT 2005, L 149, s. 14) (herefter »første direktiv«), og artikel 1, stk. 4, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer (EFT 1984, L 8, s. 17), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005 (EUT 2005, L 149, s. 14) (herefter »andet direktiv«).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Fundo de Garantia Automóvil (motorkøretøjsgarantifonden, Portugal, herefter »fonden«) og Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana og Cristiana Micaela Caetano Juliana vedrørende godtgørelse for erstatning, som fonden har udbetalt til skadelidte i en ulykke, som et køretøj tilhørende Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana og ført af dennes søn, havde været involveret i.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/103/EF af 16. september 2009 om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse (EUT 2009, L 263, s. 11) ophævede bl.a. første og andet direktiv. Henset til tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen skal der imidlertid tages hensyn til de to nævnte direktiver.
- 4 Første direktivs artikel 1 havde følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

1. køretøj: ethvert motordrevet køretøj, der er bestemt til trafik til lands, og som ikke kører på skinner, såvel som påhængskøretøjer, selv om de ikke er tilkoblede

[...]«

5 Dette direktivs artikel 3, stk. 1, bestemte:

»Hver medlemsstat træffer med forbehold af artikel 4 alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring. Der træffes inden for rammerne af disse foranstaltninger bestemmelse om, hvilke skader der dækkes samt om forsikringens nærmere vilkår.«

6 Det nævnte direktivs artikel 4 bestemte:

»Hver medlemsstat kan gøre undtagelse fra artikel 3:

a) [F]or bestemte offentlige eller private fysiske og juridiske personer, som det pågældende land optager på en liste, der sendes til de andre medlemsstater og til Kommissionen.

I sådanne tilfælde træffer den medlemsstat, der gør undtagelse fra artikel 3, de nødvendige foranstaltninger til dækning af skader forvoldt i denne medlemsstat og i andre medlemsstater af køretøjer, der tilhører de pågældende personer. [...]

b) [F]or bestemte arter af køretøjer eller for køretøjer, der er forsynet med særligt kendemærke, og som det pågældende land optager på en liste, der sendes til de andre medlemsstater og til Kommissionen.

I dette tilfælde sikrer medlemsstaterne, at køretøjer som nævnt i første afsnit behandles på samme måde som køretøjer, for hvilke den i artikel 3, stk. 1, omhandlede lovpligtige forsikring ikke er tegnet. [...]

7 Andet direktivs artikel 1, stk. 4, havde følgende ordlyd:

»Hver medlemsstat opretter eller godkender et organ, der mindst inden for den lovpligtige forsikringsgrænser skal erstatte tingsskade og personskade, der forvoldes af et ukendt køretøj, eller et køretøj for hvilket den i stk. 1 omhandlede lovpligtige forsikring ikke er tegnet.

Første afsnit berører ikke medlemsstaternes ret til at tillægge eller undlade at tillægge dette organs intervention en subsidier karakter samt til at fastlægge regler for regresretten mellem dette organ, den eller de personer, som er ansvarlige for uheldet, og andre forsikringsselskaber eller organer inden for social sikring, der skal yde skadelidte erstatning for samme skade. Medlemsstaterne må imidlertid ikke tillade, at organet gør udbetalingen af erstatning betinget af, at skadelidte på en eller anden måde godtgør, at skadevolderen er ude af stand til eller nægter at betale.«

Portugisisk ret

8 Artikel 1, stk. 1, i Decreto-Lei n° 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel (lovdekret nr. 522/85 om lovpligtig ansvarsforsikring for motorkøretøjer) af 31. december 1985 (*Diário da República*, serie I, nr. 301, sjette supplement, af 31.12.1985) i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »lovdekret nr. 522/85«), bestemmer, at enhver person, som kan ifalde erstatningsansvar for økonomisk og ikke-økonomisk skade som følge af person- eller tingskade, der er forvoldt tredjeparter, ved brug af et landgående motorkøretøj, dets påhængsvogne eller sættevogne som betingelse for at kunne færdes med motorkøretøjet skal tegne en forsikring, som dækker dette ansvar, i henhold til bestemmelserne i nærværende lovdekret.

9 I henhold til dette lovdekrets artikel 2 påhviler forsikringspligten principielt ejeren af motorkøretøjet.

- 10 Lovdekretets artikel 8, stk. 1 og 2, bestemmer, at forsikringsaftalen dækker policehaverens ansvar, ansvaret for de personer, der har en forsikringspligt som omhandlet i stk. 2, og ansvaret for lovlige rådighedshavere og førere af køretøjet samt erstatning, der skal betales af gerningsmændene til tyveri eller røveri, ulovlig anvendelse af et køretøj tilhørende en anden person eller forsætligt forvoldte trafikulykker.
- 11 I henhold til artikel 21 i lovdekret nr. 522/85 påhviler det fonden at betale erstatning som følge af ulykker forårsaget af motorkøretøjer, der er undergivet lovpligtig forsikring for motorkøretøjer, og som bl.a. er indregistreret i Portugal i henhold til nærværende lovdekret.
- 12 Lovdekretets artikel 25 bestemmer, at når erstatningen er betalt, indtræder fonden i den skadelidtes rettigheder, idet fonden også har krav på lovbestemte morarenter og på tilbagebetaling af udgifter, som den måtte have afholdt til opgørelse og inddrivelse af fordringer, og at personer, der ikke har tegnet forsikring, selv om de er forpligtet hertil, kan sagsøges af fonden. Fonden har ligeledes ret til at søge regres med hensyn til de beløb, den har afholdt, mod andre personer, der er ansvarlige for ulykken, såfremt der måtte være sådanne.
- 13 Artikel 503, stk. 1, i den borgerlige lovbog bestemmer, at enhver, der faktisk har rådighed over et landgående motorkøretøj og anvender det i egen interesse, selv hvis det sker gennem en befuldmægtiget, er ansvarlig for skader, der forårsages af køretøjet, selv hvis dette ikke er i brug.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 14 Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana, der er ejer af et motorkøretøj, som var indregistreret i Portugal, var på grund af helbredsproblemer ophørt med at føre det pågældende køretøj og havde parkeret det i gården til sit hus uden dog at have iværksat nogen formaliteter med henblik på officielt at tage køretøjet ud af brug.
- 15 Den 19. november 2006 blev køretøjet, der blev ført af Alina Antónia Destapado Pão Mole Julianas søn, som havde taget køretøjet i besiddelse uden sin mors tilladelse og uden dennes viden, kørt af vejen, hvilket forårsagede døden for føreren og to andre personer, der befandt sig i køretøjet som passager.
- 16 Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana havde på daværende tidspunkt ikke tegnet en ansvarsforsikring for dette køretøj.
- 17 Fonden, som havde ydet erstatning til passagerernes pårørende for skaderne som følge af den pågældende ulykke, anlagde efterfølgende sag mod Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana og Cristiana Micaela Caetano Juliana, førerens datter, med påstand om godtgørelse af et beløb på 437 345,85 EUR.
- 18 Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana har til sit forsvar gjort gældende bl.a. at hun ikke var ansvarlig for ulykken, og at hun ikke var forpligtet til at tegne en ansvarsforsikring for køretøjet, idet hun havde parkeret det i gården til sit hus og ikke havde til hensigt at tage det i brug.
- 19 Retten i første instans gav delvist fonden medhold i søgsmålet, idet den fastslog, at den omstændighed, at ejeren af køretøjet ikke ønskede at tage det i brug, og at ulykken fandt sted, uden at hun kunne holdes ansvarlig for ulykken, ikke indebærer, at forpligtelsen til at tegne en ansvarsforsikringsaftale for dette køretøj bortfalder. Ifølge denne ret sikrer en sådan aftale betaling af erstatning til ofre for ulykker selv i tilfælde af tyveri af køretøjet.
- 20 Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana iværksatte appel til prøvelse af dommen afsagt af retten i første instans ved Tribunal da Relação (appeldomstol, Portugal).

- 21 Appelleren fastslog, at der ikke var nogen forpligtelse til at tegne en ansvarsforsikring for det pågældende køretøj, og at Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana ikke ifaldt ansvar, og ophævede dommen afsagt af retten i første instans og frifandt Destapado Pão Mole Juliana i søgsmålet anlagt af fonden.
- 22 Til støtte for den appel, som fonden har iværksat for Supremo Tribunal de Justiça (øverste domstol, Portugal), har den anført, at der foreligger særlige risici for køretøjer, hvilket indebærer en forpligtelse til at tegne en ansvarsforsikring, selv når de ikke er i brug. Fonden har ligeledes nedlagt påstand om, at Domstolen forelægges et spørgsmål om, hvorvidt den ret til subrogation, der er tillagt den ved artikel 25 i lovdekret nr. 522/85, er uafhængig af den nationale ordning for pålæggelse af ansvaret i henhold til artikel 503, stk. 1, i den borgerlige lovbog.
- 23 Supremo Tribunal de Justiça (øverste domstol) har anført, at den for denne ret indbragte appelsag rejser et spørgsmål om, hvorvidt forpligtelsen for ejeren af et køretøj til at indgå en ansvarsforsikringsaftale følger af den omstændighed i sig selv, at vedkommende er indehaver af ejendomsretten til køretøjet, eller om denne forpligtelse ikke består, når køretøjet efter dets ejers valg er parkeret væk fra offentlig vej.
- 24 Det følger af Domstolens dom af 4. september 2014, Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), at begrebet »[færdsel med] køretøjer« som omhandlet i første direktivs artikel 3, stk. 1, omfatter enhver anvendelse af et køretøj, der er i overensstemmelse med dette køretøjs almindelige brug.
- 25 Imidlertid adskiller tilfældet i hovedsagen sig fra den sag, der gav anledning til nævnte dom, da der ikke var blevet indgået en forsikringsaftale i den foreliggende sag, og da køretøjet efter sin ejers valg var blevet parkeret på privat grund og blev taget i brug, uden at den pågældende ejer vidste det eller havde givet tilladelse hertil.
- 26 I en sådan situation synes den forelæggende ret at være af den opfattelse, at der ikke gælder nogen forpligtelse til at tegne en forsikring, der dækker erstatningsansvaret i forbindelse med brugen af det pågældende køretøj.
- 27 Denne forpligtelse gælder således kun, hvis ejeren af det pågældende køretøj for det første tager det i brug eller lader det være i en tilstand, som medfører en risiko som følge af færdsel med motorkøretøjer, og vedkommende for det andet kan ifalde ansvar over for tredjemand for skader, der skyldes brugen af dette køretøj. Det ville være uforholdsmæssigt at antage, at denne forpligtelse ligeledes påhviler ejeren, når vedkommende vælger at tage bilen ud af brug, og ulykken indtræffer som følge af uretmæssig tilegnelse af det pågældende køretøj, som føres uden at ejeren har givet samtykke hertil.
- 28 Det forholder sig imidlertid således, at da det organ, der er omhandlet i andet direktivs artikel 1, stk. 4, i henhold til denne bestemmelse alene skal indtræde i tilfælde, hvor skaderne forårsages af et køretøj, for hvilket den i første direktivs artikel 3, stk. 1, omhandlede lovpligtige forsikring ikke er tegnet, ville en konklusion, hvorefter en person, der befinder sig i en situation som Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana, ikke skulle være underlagt en sådan forpligtelse, indebære, at fonden ikke ville skulle indtræde under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede.
- 29 Endvidere giver andet direktivs artikel 1, stk. 4, andet afsnit, anledning til tvivl om, hvorvidt et køretøjs ejer kan ifalde ansvar alene som følge af vedkommendes egenskab af ejer, eller om erstatningsansvaret er begrænset til tilfælde, hvor vedkommende har et ansvar for de skader, som følger af ulykken.
- 30 Der opstår nærmere bestemt et spørgsmål om, hvorvidt fonden kan søge regres mod ejeren af et køretøj, som ikke har opfyldt sin forpligtelse til at indgå en ansvarsforsikringsaftale for motorkøretøjet, med henblik på at opnå godtgørelse for den erstatning, der er udbetalt til ofrene, uanset om denne ejer

er ansvarlig for den pågældende ulykke, eller om fonden alene kan anlægge en sådan sag, når betingelserne for, at et sådant ansvar ifaldes, er opfyldt, herunder betingelsen om faktisk at have rådighed over køretøjet som omhandlet i den borgerlige lovbogs artikel 503, stk. 1.

31 Under disse omstændigheder har Supremo Tribunal de Justiça (øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3 i [første direktiv] fortolkes således, at pligten til at tegne en ansvarsforsikring for motorkøretøjer også gælder i situationer, hvor ejeren har valgt at parkere køretøjet i en privat gård væk fra offentlig vej?

eller

skal bestemmelsen fortolkes således, at køretøjets ejer under sådanne omstændigheder ikke har pligt til at forsikre dette, uanset det erstatningsansvar, som [fonden] påtager sig over for skadelidte tredjeparter, navnlig i de tilfælde, hvor køretøjet var genstand for brugstyveri?

2) Skal artikel 1, stk. 4, i [andet direktiv] fortolkes således, at [fonden] – der på grund af en manglende ansvarsforsikring betalte erstatning til tredjeparter, der led skade som følge af en færdselsulykke forårsaget af et motorkøretøj, som uden ejerens samtykke og vidende var blevet fjernet fra den private grund, hvor det var parkeret – har ret til subrogation over for køretøjets ejer, uanset om sidstnævnte har et ansvar for ulykken?

eller

skal bestemmelsen fortolkes således, at [fondens] subrogation over for ejeren afhænger af, om betingelserne for at ifalde erstatningsansvar er opfyldt, herunder navnlig den omstændighed, at ejeren faktisk rådede over køretøjet, da ulykken fandt sted?«

32 Ved skrivelse indleveret til Domstolens Justitskontor den 28. august 2017 har Irland i medfør af artikel 16, stk. 3, i statuten for Den Europæiske Unions Domstol anmodet om, at Domstolen sættes som stor afdeling.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

33 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om første direktivs artikel 3, stk. 1, skal fortolkes således, at indgåelsen af en aftale om ansvarsforsikring for motorkøretøjer er obligatorisk, hvis det pågældende køretøj er parkeret på privat grund efter ejerens valg, idet ejeren ikke længere har til hensigt at bruge det.

34 Dette spørgsmål hviler på den forudsætning, at fonden i henhold til artikel 25 i lovdekret nr. 522/85 har nedlagt påstand over for Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana om godtgørelse for den erstatning, der blev udbetalt til de pårørende til ofrene for den ulykke, som hendes køretøj var involveret i, med den begrundelse, dels at hun var forpligtet til at tegne en ansvarsforsikring for det pågældende køretøj, dels at hun havde undladt at gøre dette. Det er i denne sammenhæng, at den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, om det pågældende køretøj, i den situation, der er beskrevet i den foregående præmis, skulle have været omfattet af en sådan forsikring.

- 35 Efter denne præcisering bemærkes, at i overensstemmelse med første direktivs artikel 3, stk. 1, træffer hver medlemsstat med forbehold af dette direktivs artikel 4 alle formålstjenlige foranstaltninger for at sikre, at erstatningsansvaret for køretøjer, der er hjemmehørende i det pågældende land, er dækket af en forsikring.
- 36 Første direktivs artikel 3, stk. 1, som er affattet i meget generelle vendinger, pålægger således medlemsstaterne at etablere en generel forpligtelse til forsikring af køretøjer i deres nationale retssystemer (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, præmis 24).
- 37 Hver medlemsstat skal således sikre, at ethvert køretøj, der er hjemmehørende i det pågældende land, med forbehold af de i sidstnævnte direktivs artikel 4 fastsatte undtagelser, er omfattet af en aftale indgået med et forsikringsselskab med henblik på i det mindste inden for de i EU-retten fastsatte grænser at garantere erstatningsansvaret for så vidt angår nævnte køretøj (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, præmis 28).
- 38 Begrebet »køretøj« er defineret i første direktivs artikel 1, nr. 1), som »ethvert motordrevet køretøj, der er bestemt til trafik til lands«. Denne definition er uafhængig af den brug, der gøres eller kan gøres af det pågældende køretøj (dom af 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, præmis 38, og af 28.11.2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, præmis 29).
- 39 Som generaladvokaten har anført i punkt 63-65 i forslaget til afgørelse, taler en sådan definition til fordel for en objektiv opfattelse af begrebet »køretøj«, der er uafhængig af hensigten hos køretøjets ejer eller en anden person om faktisk at anvende køretøjet.
- 40 Desuden er det vigtigt at bemærke, at i modsætning til bl.a. de sager, som gav anledning til dom af 4. september 2014, Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), af 28. november 2017, Rodrigues de Andrade (C-514/16, EU:C:2017:908), og af 20. december 2017, Núñez Torreiro (C-334/16, EU:C:2017:1007), hvori Domstolen for så vidt angår motordrevne køretøjer, for hvilke der er tegnet en ansvarsforsikring, præciserede, hvilken brug af det forsikrede køretøj der er omfattet af forsikringsdækningen, vedrører hovedsagen et andet spørgsmål, nemlig om rækkevidden af forpligtelsen til at tegne en sådan forsikring, som af hensyn til retssikkerheden skal fastlægges på forhånd, dvs. inden køretøjet eventuelt bliver involveret i en ulykke.
- 41 Den omstændighed, at Domstolen i de domme, der er nævnt i den foregående præmis, nærmere bestemt fastslog, at alene de tilfælde af brug af det forsikrede køretøj, der henhører under brugen heraf som transportmiddel og dermed under begrebet »[færdsel med] køretøjer« som omhandlet i første direktivs artikel 3, stk. 1, eller artikel 3, første afsnit, i direktiv 2009/103, kan medføre, at forsikringsgiveren i henhold til ansvarsforsikringsaftalen godtgør skader forårsaget af køretøjet, er følgelig ikke ensbetydende med, at forpligtelsen til at tegne en sådan forsikring skal fastlægges på grundlag af den faktiske brug af det pågældende køretøj som transportmiddel på et bestemt tidspunkt.
- 42 Henset til det ovenstående skal det fastslås, at et køretøj, som er indregistreret, og som ikke behørigt er blevet taget ud af brug, og som er egnet til at køre, er omfattet af begrebet »køretøj« som omhandlet i første direktivs artikel 1, nr. 1), og er følgelig ikke ophørt med at være omfattet af den forsikringspligt, der er fastsat i direktivets artikel 3, stk. 1, alene med den begrundelse, at ejeren ikke længere har til hensigt at bruge køretøjet og har parkeret det på privat grund.
- 43 Denne fortolkning drages ikke i tvivl af det argument, som den tyske regering, Irland, den italienske regering og Det Forenede Kongeriges regering har fremført, hvorefter en vid fortolkning af rækkevidden af den generelle forsikringspligt ikke er nødvendig, for så vidt som skader indtrådt under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede kan erstattes af det organ, der er omhandlet i andet direktivs artikel 1, stk. 4.

- 44 Som det fremgår af ordlyden af denne bestemmelse, forpligter den medlemsstaterne til at oprette et organ, der i det mindste inden for den lovpligtige forsikrings grænser i henhold til EU-retten skal erstatte tingsskade og personskade, der bl.a. forvoldes af et køretøj, for hvilket den lovpligtige forsikring ikke er tegnet.
- 45 Et sådant organs deltagelse skal således udelukkende anses for en sidste udvej, der kun skal finde anvendelse i tilfælde omhandlet i denne bestemmelse, og kan ikke anses for at udgøre gennemførelsen af en garantiordning for ansvarsforsikring for køretøjer i andre tilfælde (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Csonka m.fl., C-409/11, EU:C:2013:512, præmis 30-32).
- 46 Som generaladvokaten har anført i punkt 34 i forslaget til afgørelse, er rækkevidden af den obligatoriske deltagelse for det i andet direktivs artikel 1, stk. 4, omhandlede erstatningsorgan for så vidt angår skade forvoldt af et identificeret køretøj således sammenfaldende med den generelle forpligtelse til at tegne lovpligtig ansvarsforsikring, der er fastsat i første direktivs artikel 3, stk. 1. Dette organs obligatoriske deltagelse i en sådan situation kan derfor ikke udvides til at omfatte tilfælde, hvor det køretøj, der er involveret i en ulykke, ikke er omfattet af forsikringspligten.
- 47 Endvidere er den fortolkning, der er anført i denne doms præmis 38-42, egnet til at sikre gennemførelsen af det formål om beskyttelse af ofrene for ulykker forvoldt af motorkøretøjer som omhandlet i direktiverne om ansvarsforsikring, som konstant er blevet fulgt og forstærket af EU-lovgiver (dom af 28.11.2017, Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, præmis 32 og 33 samt den deri nævnte retspraksis). Denne fortolkning sikrer, at ofrene under alle omstændigheder får erstatning enten af forsikringsgiveren i henhold til en aftale indgået med henblik herpå eller af det organ, der er omhandlet i andet direktivs artikel 1, stk. 4, i tilfælde af, at forpligtelsen til at forsikre et køretøj, der har været involveret i en ulykke, ikke er opfyldt, eller i tilfælde af, at køretøjet ikke er identificeret.
- 48 I hovedsagen fremgår det af de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, at Alina Antónia Destapado Pão Mole Julianas køretøj var hjemmehørende i en medlemsstat, nemlig Portugal. Dette køretøj var således på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen stadig indregistreret i denne medlemsstat.
- 49 Desuden var dette køretøj i køreklar stand, hvilket bekræftes af den omstændighed, at Alina Antónia Destapado Pão Mole Julianas søn førte det på tidspunktet for ulykkens indtræden.
- 50 Under disse omstændigheder falder køretøjet ind under den forpligtelse til at tegne en forsikring, der er fastlagt i første direktivs artikel 3, stk. 1.
- 51 Som det fremgår af ovenstående bemærkninger, er den omstændighed, at Alina Antónia Destapado Pão Mole Juliana havde parkeret køretøjet på privat grund, nemlig i gården til sit hus, før hendes søn tog køretøjet i sin besiddelse, og at hun ikke længere havde til hensigt at køre i det, ikke relevant i denne henseende.
- 52 Henset til samtlige ovenstående bemærkninger skal det første spørgsmål besvares med, at første direktivs artikel 3, stk. 1, skal fortolkes således, at indgåelsen af en aftale om ansvarsforsikring for motorkøretøjer er obligatorisk, hvis det pågældende køretøj stadig er indregistreret i en medlemsstat og er egnet til brug, men er parkeret på privat grund efter ejerens valg, idet ejeren ikke længere har til hensigt at bruge det.

Det andet spørgsmål

- 53 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om andet direktivs artikel 1, stk. 4, skal fortolkes således, at bestemmelsen er til hinder for en national lovgivning, der foreskriver, at det i denne bestemmelse nævnte organ har ret til at søge regres mod den person, der var underlagt en forpligtelse til at tegne en ansvarsforsikring for et køretøj, som har forårsaget de skader, som nævnte organ har erstattet, men som ikke havde indgået en sådan aftale, selv om denne person ikke er ansvarlig for den ulykke, i forbindelse med hvilken skaden er indtruffet.
- 54 Det skal i denne henseende bemærkes, at andet direktivs artikel 1, stk. 4, udtrykkeligt lader den mulighed åben for medlemsstaterne at tillægge organets deltagelse en subsidiær karakter og at fastsætte regler for regresretten mellem dette organ, den eller de for uheldet ansvarlige og andre forsikringsselskaber eller organer inden for den sociale sikring, der skal yde skadelidte erstatning for samme skade (jf. i denne retning dom af 4.12.2003, Evans, C-63/01, EU:C:2003:650, præmis 32).
- 55 Selv om EU-lovgiver har haft til hensigt at bevare medlemsstaternes ret til at regulere regresretten som nævnt i andet direktivs artikel 1, stk. 4, mellem dette organ og bl.a. »den eller de for uheldet ansvarlige«, har EU-lovgiver imidlertid ikke harmoniseret de forskellige aspekter i forbindelse med et sådant organs regresret, navnlig fastlæggelsen af andre personer, der kan gøres til genstand for en sådan regres, hvorfor disse aspekter – således som Kommissionen har anført – henhører under hver medlemsstats nationale ret.
- 56 Dermed kan en national lovgivning fastsætte, at i tilfælde, hvor ejeren af et køretøj, der er involveret i en ulykke, har tilsidesat den forsikringsforpligtelse, som påhviler vedkommende i medfør af national ret, således som det er tilfældet i den foreliggende sag, kan erstatningsorganet søge regres ikke alene mod den eller de for uheldet ansvarlige, men også mod denne ejer, uafhængigt af den pågældendes erstatningsansvar i forbindelse med ulykken.
- 57 Henset til samtlige ovenstående bemærkninger skal det andet spørgsmål besvares med, at andet direktivs artikel 1, stk. 4, skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, der foreskriver, at det i denne bestemmelse nævnte organ ikke blot har ret til at søge regres mod den eller de for uheldet ansvarlige, men også mod den person, der var underlagt en forpligtelse til at tegne en ansvarsforsikring for det køretøj, som har forårsaget de skader, som nævnte organ har erstattet, men som ikke havde indgået en sådan aftale, selv om den pågældende ikke er ansvarlig for den ulykke, i forbindelse med hvilken skaden er indtruffet.

Sagsomkostninger

- 58 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv 72/166/EØF af 24. april 1972 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer og kontrollen med forsikringspligtens overholdelse, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005, skal fortolkes således, at indgåelsen af en aftale om ansvarsforsikring for motorkøretøjer er obligatorisk, hvis det pågældende køretøj stadig er indregistreret i en medlemsstat og er egnet til brug, men er parkeret på privat grund efter ejerens valg, idet ejeren ikke længere har til hensigt at bruge det.**

- 2) Artikel 1, stk. 4, i Rådets andet direktiv 84/5/EØF af 30. december 1983 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om ansvarsforsikring for motorkøretøjer, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/14/EF af 11. maj 2005, skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for en national lovgivning, der foreskriver, at det i denne bestemmelse nævnte organ ikke blot har ret til at søge regres mod den eller de for uheldet ansvarlige, men også mod den person, der var underlagt en forpligtelse til at tegne en ansvarsforsikring for et køretøj, som har forårsaget de skader, som nævnte organ har erstattet, men som ikke havde indgået en sådan aftale, selv om den pågældende ikke er ansvarlig for den ulykke, i forbindelse med hvilken skaden er indtruffet.

Underskrifter